

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת מצורע תשפ"ב

בית שמגדלים בו בני מלכים

מתנה שכזו

"כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם" (ויקרא יד, לד). חכמינו ז"ל מדייקים בלשון הפסוק, "ונתתי נגע צרעת" ולא "ושמתי נגע צרעת" כפי שרגילה התורה לכתוב, שבצרעת יש בחינה של מתנה. ואכן כך פירשו מילה זו: "אמר רבי יהודה בְּשׁוֹרָה היא להם שְׂבָאִים עֲלֵיהֶם נִגָּעִים" (תורת כהנים).

איזו בשורה טובה יכולה להיות בבית הנגוע בצרעת, שכעת חייבים לנתץ אותו? במקום אחר מבארים חז"ל, שכאשר שמעו הכנענים שעם ישראל מתקדם לקראת כיבוש הארץ, הם החביאו את כל עושרם, את הכסף והזהב, בקירות בתיהם, וכאשר היהודי הנאמן ציית לדיני נגעי בתים, ונתץ את קירות ביתו כפי ציוויה של התורה הקדושה, נגלה לעיניו אוצר גדול (מדרש רבה יז, ו).

היו אלו אם כן הנגעים שה' נתן בבתיהם של ישראל, שנשאו בכנפיהן בשורות טובות עבור עם ישראל, כי ברשותם של משפחה זו היה אוצר גדול של עושר הטמון בקירות בתם, אלא שהם לא היו מודעים לכך. רק כאשר בא להם נגע הצרעת, זכו הם להבין איזה אוצר גדול היה תחת ידם. משפחה זו אולי איבדה קיר, ולפעמים אפילו את הבית כולו, אולם האוצר שמצאו תוך כדי תהליך זה, היווה פיצוי נאה עבורם.

מתנות מסוג אחר

אולם זאת עלינו לדעת שלא תמיד נמצאו אוצרות זהב וכסף בתוך הקירות החרושים. לא לכל כנעני היו אוצרות, היה גם היה אצלם מעמד ביניים שלא התברך בעושר רב. גם מבין העשירים, מסתבר שהיו בזבזנים לא קטנים שלא הותירו מאחור כל עושר עבור בני ישראל, וגם בעלי החסכוניות לא תמיד הטמינו אותם בתוך הקירות - היו גם כנעניים שמצאו מקומות מסתור מוצלחים יותר עבור אוצרותיהם.

נשאלת אם כן השאלה, מה היתה ה"נתתי" עבור אותם אלו שלא זכו למצוא זהב וכסף בתוך ההריסות? מהי הבשורה הטובה עבור משפחה העומדת בקור ובגשם, ומביטים בתהליך הריסת קירות ביתם?

צריך לומר כך: גם כאשר לא נמצא זהב, משפחה זו זכתה באוצר עוד יותר גדול, שכן **הם גילו את העושר שבבית עצמו**. כאשר אדם זוכה לגלות שהיו הזדמנויות שעמדו לרשותו, הוא מוצא בכך את האוצר הגדול ביותר: ההזדמנויות להשיג גדולה, שבהן הוא יכול לעשות שימוש עד סוף ימיו. זו הסיבה שבדברי רבי יהודה בתורת כהנים, בבואו לפרש את המינוח "ונתתי" שבו נקט הפסוק, לא הוזכרו כלל אוצרות הזהב והכסף שנמצאו בקירות הבית, אלא נאמר סתם, "בְּשׁוֹרָה היא להם שְׂבָאִים עֲלֵיהֶם נִגָּעִים". חז"ל בתורת כהנים לא ראו צורך להוסיף ולבאר שבני ישראל עשויים לגלות אוצרות של זהב וכסף חבויים בתוך קירות הבית, כי האוצר שהם גילו היה חשוב עוד יותר מאלפי זהב וכסף.

"היכן נישן הלילה?"

האוצר הראשון והבולט ביותר שגילתה משפחה זו שנמצא הנגע בביתם היה, **שבית הוא תענוג גדול ביותר!** האם אי פעם חשבתם על כך? בעודם נאלצים לעמוד מחוץ לביתם בשעה שהכהן נכנס פנימה כדי לבדוק את הקירות, התגודדו האב והאם יחד עם ילדיהם, וחישבו את חשבון נפשם, שמא לא העריכו מספיק את הברכה ששמה בית, ברכה שכעת חומקת מבין אצבעותיהם, ולא הכירו טובה להשי"ת כראוי על כך. עומדים הם תחת הגשם השוטף ומהרהרים, "איזה תענוג זה היה, כשעדיין היו לנו ארבעה קירות; מדוע לא הערכנו את ביתנו כשעוד היה לנו אותו?! היכן נישן הלילה?" משפחה אומללה זו גילתה כעת את האוצר שהוחבא תמיד "בקירות ביתם"; האוצר ששמו "קירות"! האוצר ששמו "בית"!

לקח זה לבדו, הזכות לחשוף אוצר זה - להעריך את קירות הבית, זו כבר סיבה מספקת שיבואו נגעים על ביתו של האדם. וזהו הלקח שמצופה מכולנו ללומדו כאשר אנו לומדים את פרשת מצורע - עלינו להתחיל להעריך את ארבעת קירות ביתנו, ולא להמתין עד שמשמים ילמדו אותנו את הלקח הזה כפי שמשפחה זו למדה אותו.

נשאים ילדים קטנים

ידוע שילדים קטנים אינם מעריכים מהו בית. הם מביטים על הרחוב כאל דבר מופלא, המדרכה היא

להציץ אל תוך סלון ביתכם בכל רגע נתון; בית כזה היה בית אומלל. ואומר לכם דבר נוסף: ללא קירות, היינו עלולים בקלות ליפול החוצה מהבית אל תוך הרחוב. החיים בבית היו נתונים בסכנה תמידית. אני חושב על כך תמיד כאשר אני מסתכל על קירות ביתי. דירתי אינה ממוקמת בקומה הראשונה אלא בקומה גבוהה, ולכן אני נהנה מקירות ביתי עד אין קץ.

כשאדם מתחיל לחשוב בצורה זו, הוא הולך צעד נוסף ומבין שקירות הם לא רק קירות. הרבה דברים קורים מאחורי קירות אלו. הצנרת! אה, איזו שמחה! אתה חייב לספר לילדיך את היתרונות של מים זורמים בבית. כשנסעתי ללמוד בישיבת סלבודקה שבליטא, הדבר הראשון ששמתי לב אליו הוא שבבתים שם לא היו להם מים זורמים. היה עלינו לצאת אל החצר האחורית, או לרחוב הסמוך, שם היתה הבאר, והיה צורך לשאת חזרה את דלי המים בעזרת עול. העול היה יושב על הכתפיים, דלי אחד תלוי מצד זה ודלי נוסף מהצד השני.

היתה זו עבודה קשה להביא מים לבית. וכאשר הגיעו הביתה שפכו את המים אל תוך מתקן מסוים שהיה מחובר לקיר עם מסמרים; וכשרצו לשטוף ידים, היה צריך לדפוק בחזקה על המסמר הגדול שהיה ממוקם בתחתית המתקן, ואם היית דופק מספיק חזק, מעט מים טפטפו לאורך המסמר. והיה צריך להמשיך ולדפוק כדי להרטיב את הידים. היית דופק ודופק בעודך שוטף ידים, ולאט לאט המים טפטפו החוצה.

מים חמים אל כלי

ומים חמים בבית! מותרות כאלו לא עלו אפילו בדמיונם של בני אדם באירופה של אותם הימים! לא היה מושג של מקלחת או אמבטיה בתוך הבית. מי שחפץ היה להתרחץ, היה עליו ללכת ל"שוויץ באד" - בית המרחץ הציבורי. מלבד זאת, היו כמה בעלי בתים שהיתה ברשותם גיגית פח גדולה, שהונחה בחדר כלשהוא, ולתוכה היו שופכים מים שהורתחו בקומקום. הקומקום הורתח שוב ושוב עד שהגיגית התמלאה בחציה, וכך היה האדם מתרחץ בתוך גיגית. זו היתה האמבטיה של אותם ימים - גיגית פח מלאה במים שהורתחו בקומקום. וכשגדול האחים סיים להתרחץ, אחיו הקטן היה מתרחץ באותם המים, כי הם לא יכלו להרשות לעצמם למלאות את הגיגית פעמיים. ראיתי שם דברים כאלו.

ולאף אחד לא היה שירותים בבית! בעיצומו של החורף, באמצע הלילה, היינו צריכים לנעול מגפיים ולפסוע בתוך השלג העמוק אל עבר ה"שירותים", שלא היו מפוארים כלל וכלל בלשון המעטה. והכל היה נשאר שם, עד שלבסוף, בימי הקיץ, כשהריח היה כבר בלתי נסבל, היה מגיע איש עם סוס ועגלה, ובעזרת כף עץ ארוכה הוא היה מפנה את הכל. וברדיוס של כמה קילומטרים ידעו הכל

מופלאה - שם בחוץ נמצא כל ה"כיף". נסו להכניס ילד קטן מהמדרכה חזרה אל תוך הבית - אתם תצטרכו צמד סוסים כדי למשוך אותו חזרה פנימה. ולמען האמת, רוב בני האדם לעולם אינם נגמלים מהמבט הילדותי הזה; הם נשארים ילדים במשך כל חייהם, אלא אם כן הם מתחילים את עבודת החשיבה, להתבונן בכל הנאה שיש לנו ולהרחיב עליה בדעתם, ובכך לגלות את האוצר הגדול ששמו בית.

קירות הם תענוג עצום! כיצד היו נראים חיינו ללא קירות!? אלמלא הקירות, היינו חשופים בכל עת לרוחות ולגשמים! חשבו כמה קר היה לנו בחורף אילו היה לנו רק גג ללא קירות! אתם יודעים שבבית מדרשנו אנחנו אוהבים את הגשם והרוח; אנחנו מעריכים אותם ללא גבול, אבל אנחנו שמחים מאד להעריך אותם מבעד לחלון ביתנו, כשאנחנו עומדים בצד הזה של הקיר ומביטים החוצה.

השבוע הלכתי בשלג יחד עם אחד מידידי. בידי נשאתי מטריה, אולם ידידי לא הגיע מוכן, ולא היתה בידו מטריה. הוא פנה אלי ואמר לי - הוא אחד מאנשי, אז הוא אמר - "שלג הוא כמו גלידה". ואני עניתי לו, "אתה צודק, זהו רעיון נפלא, אבל גלידה בתוך האוזניים זה לא הדבר הכי נוח". אנחנו מעריכים את השלג, אבל אנחנו גם מעריכים מטריות! אז הבה נעמוד בצד הזה של הקיר ונהנה מהגשם והשלג והקור. כמובן שאנחנו נהנים מהקור, אבל אין צורך לצלול לתוכו!

לילה בשדרה המרכזית

עלינו ללמוד כיצד לשמוח בקורת הגג שלראשנו. ישנה אשה עניה וחסרת בית, שאינה שפוייה לגמרי, שניתן לראות אותה פוסעת בשדרת "אושן פארקווי" כשהיא דוחפת עגלת קניות, שבה נמצא כל רכושה. אין לה דבר; אין לה שירותים, אין לה מטבח, אין לה מיטה לישון בה. לאן היא הולכת כשיורד גשם בחוץ? רחמנות עליה! היא עומדת שם, רטובה ומרופטת, וממש יוצא הלב מלראות אותה.

היא מתיישבת על ספסל ברחוב, במזג האוויר הקפוא, ומנסה לנמנם מעט. קפוא בחוץ ואין לה דרך להתחמם. ואילו לך יש בית עם גג מעל לראשך! כמה מאושרת היתה אשה זו אילו היה לה מקום כלשהוא, איזה צריף עם גג - היא היתה הופכת לאדם המאושר ביותר! גם אם אין שם חימום, היא יכולה לכל הפחות לשכב על הריצפה ולישון. אפילו את זה אין לה. אז ראשית כל עלינו ללמוד להנות מקורת הגג שיש לנו. קורת גג! איזה אושר עצום! אבל לוקח הרבה זמן עד שלומדים להעריך את זה.

ועשית מעקה לביתך

ופרטיות! איזה פרטיות מעניקים לנו הקירות! איזה אושר! חשבו איך היו נראים חייכם אילו השכן היה יכול

שאינה יודעת להעריך את חסדי ה', ולהנות מהבית שנתן לה השי"ת, עלולה למצוא נגע צרעת בביתה, נגע שיישלח ח"ו כדי לחשוף בפניה את האוצר הטמון בקירות ביתה - האוצר ששמו "בית".

האוצר האמיתי

על אף כל האמור, עלינו לדעת שכל מה שדיברנו עליו עד כאן הוא רק קצה הקרחון של האוצר האמיתי הקיים בבית; זהו השיעור הראשון אליו התכוון השי"ת במתנת הצרעת שנמצאה בקירות הבית. כי כאשר משפחה מצאה את עצמה חסרת בית, מצופה היה ממנה להבין שכעת זוהי הזדמנות לחזור בתשובה. מוטל היה עליהם להבין שצרה זו של אובדן ביתם, נשלח כעונש על כך שהם לא ניצלו כראוי את ביתם.

למעשה, בית יהודי כולל בתוכו הרבה יותר מאשר יתרונות גשמיים של קירות וגג, הרבה יותר מאשר הברכות העצומות של פרטיות, מחסה, אינסטלציה, חשמל והגנה מפני נפילה אל הרחוב. כל אלו הם חשובים עד למאד, וזה היה הלקח הראשון והבולט ביותר שהם למדו. אולם עדיין זהו רק חלק מהאוצר ששמו "בית". הבית האצילי של עם ה' הוא דבר הרבה יותר גדול מאשר ארבע קירות גשמיים. וכעת כשקירות אלו נשברו, אחרי אזהרה כל כך קיצונית, מוטל על משפחה זו להתאמץ ולהתחיל לנצל את ביתם כמקום של עבודה ה'. מה שהופך בית יהודי לאוצר אמיתי היא העובדה שזהו מקום שבו נבנה עם ישראל.

בית של אצילות

כך עשו אבותינו ואמותינו - עיקר מילוי תפקידם בחיים התרחש בתוך אהליהם. הרמב"ם כותב כי כוונתם האחת והיחידה של האבות הקדושים היתה, "להמציא אומה שתדע השם ותעבדהו" (מורה נבוכים ג, נא), ולכן זהו תפקידם של האבות והאמהות בני זמננו; אנחנו צועדים בדרכי אבותינו, וממשיכים לבנות את עם ישראל בתוך בתינו.

וזהו האוצר הגדול ביותר, הזכות הגדולה ביותר, שניתן להעניק לאדם - הזכות להשתמש בבית עבור עבודת ה'. הזדמנות זו היא האוצר הגדול שגילו בני המשפחה בעודם נאלצים לעזוב את ביתם. כעת הם הבינו שהם התייחסו אל ביתם רק כאל מקום מגורים ולא כאל ארמון של אצילות, כפי שהוא באמת נועד להיות. זהו האוצר האמיתי שגילו באמצעות הצרעת; וכאשר בני המשפחה חזרו אל ביתם, הם התגוררו בו עם ההכרה באוצר הזה שנחשף בפניהם, וכעת הם היו מוכנים לעשות בו שימוש נכון, כפי כוונת הבורא יתברך.

חליצת נעליים אסורה

אנחנו נוטים להתייחס אל ביתנו כאל מקום של פורקן; המקום שאליו אתה חוזר לאחר יום של עבודה מתיש, יום

מה קורה באותו היום, הודות לריח שהופץ על ידי משב הרוח הקיצי...

בורא מאורי החשמל

יש לך גם אור בבית, הלא כן? אני זוכר את התקופה שבה לא היו אורות חשמליים; היו לנו מנורות גז, שהיו גורמות לשרפות. פעם הייתי בתוך בית שבו פרצה שריפה, כתוצאה מתקרה שהתלקחה מלהבת גז, ועמדתי והסתכלתי בכבאים המנסים להשתלט על האש. היו גם את מדליקי הפנסים שהיו מסתובבים עם סולם ומדליקים את פנסי הרחוב בכל ערב. כמובן, אם תנסה בימינו לדבר עם הילדים על כך שיש להעריך דברים כמו נורות חשמל, הם יצחקו לך בפנים; אבל זה בגלל שהם לא גדלים כיהודים אמיתיים. יהודי אמיתי מודה לה' על האור המלאכותי.

למעשה, על אף שאנשים אינם שמים לב לכך, בכל שבוע אנחנו מודים לה' על האור המלאכותי שהוא נותן לנו. בכל יום אנחנו מודים לה' על אורה הטבעי של השמש בברכת "יוצר אור", אך על האור המלאכותי אנו מודים פעם בשבוע, במוצאי שבת, כשאנחנו מברכים "בורא מאורי האש". האם חשבתם פעם על משמעותה של ברכה זו? אנו מודים לה' על האור המלאכותי, בכל שבוע. יש החושבים שמדובר באיזה טקס דתי, ב"פרומקייט". לא! אנחנו מכירים טובה לה' על האש, על האורות החשמליים, ועל כל שאר צורות התאורה מלאכותית. הלא בימים עברו, כשהגיע הלילה, מה כבר היה אפשר לעשות? מי שזכר מסכתות בעל פה היה יכול ללמוד, אבל מי שלא, לא יכול היה ללמוד. ועכשיו, ברוך ה', הקב"ה נתן לנו אורות, ואפשר לשבת וללמוד גם בשעות הלילה.

לפני כמאה שנה, המדען תומס אדיסון כינס קבוצה של מדענים והבטיח להראות להם דבר יוצא דופן; בפעם הראשונה בהיסטוריה, נדלקה נורה חשמלית, והם נדהמו מכך! הם תיארו את החוויה הזו כאילו אור השמש מילא את החדר. מעולם לא היה אור כזה לפני כן! חשוב להסביר את זה לילדים; חשוב להסביר את זה לעצמנו! עלינו ללמוד להנות מהאור.

עלינו להדגיש לילדינו בכל עת: "איזה ברי-מזל אנחנו שיש לנו בית נחמד להתגורר בו! איזה תענוג שיש לנו קירות שמגנים עלינו, ובזכותם אנחנו מחוממים, יבשים ובטוחים". אמנם בִּיתנו עשויה להגיב, "מה זאת אומרת 'בית נחמד'? הבית שלנו הוא קטנטן! לחברתי שמתגוררת בקצה השני של הרחוב יש בית הרבה יפה יותר משלנו. יש להם מטבח כל כך גדול, ויש להם כך וכך". אולם עליך לטשטש את הדיבורים הללו בכך שתדגיש בפני בני משפחתך, שוב ושוב, את כל הדברים הטובים שהם נהנים מהם. הם ימשיכו להתלונן ואתה תמשיך לדבר על חסדי ה'. וזה חודר פנימה; האמינו לי שהדברים נכנסים להם לראש. וזוהי ההצלחה הגדולה ביותר למשפחה, כי משפחה

בבית, שוקל אותה היהודי במאזני שכלו, על פי ידיעה זו שהוא בן מלכים; הוא מנסה לחשוב מה היו בני מלכים עושים במקרה כגון זה. כל איש ואשה בביתם צריכים לחשוב תמיד: "מהם נימוסי המלוכה והערכים האציליים שצריכים לשלוט בבית היהודי?" כמובן, כולנו בני אדם ולא נרמה את עצמנו שנצליח בעבודה זו ביום אחד, אולם עלינו להיות מודעים תמיד לשלמות אליה אנחנו שואפים. בתים כאלה, שבהם יסוד זה נמצא תמיד לנגד עיני יושביו, לעולם לא יזדקק לשיעורי האזהרה של נגעי הצרעת.

הפוליטיקאי היהודי

על מנת ליצור אווירה של בית אצילי, מקום שבו עם ישראל הולך ונבנה, מוטל על האב והאם להיראות בפני ילדיהם כמו שחקנים על הבמה. אסור לך אף פעם להתנהג באופן טבעי; לא משנה איך אתה מרגיש, עליך להיתפס אצל ילדיך כגיבור. פוליטיקאי, להבדיל, כאשר הוא מופיע בפני הציבור, אף פעם אינו מתנהג כפי שהוא מרגיש באמת. יתכן הוא עייף ומותש; הוא נסע כל הלילה כדי להגיע לכאן לאחר שנאם במקום אחר. כעת עליו לעמוד ליד דוכן הנואמים, ולעתים הוא נאלץ לומר מספר מילים כבר בתחנת הרכבת, מיד עם הגעתו. אין ספק שהוא מרגיש עצבני ועייף; כל מה שהוא רוצה כעת זה להיכנס למיטה ולשקוע בשינה עמוקה. יתכן שמנהל הקמפיין עדכן אותו לפני זמן קצר על תוצאות הסקרים שצופים לו תבוסה מרה. אבל על אף כל זאת, הוא ממשיך לנופף לעבר כולם, והוא מלא בחיוכים כאילו הכל נפלא. הוא מפגין עידוד וביטחון עצמי; וכי מה הוא יכול לעשות? הוא זקוק לקולות, אז אין לו ברירה אלא להציג.

דעו לכם, שכל הורה זקוק ל"קולות" של ילדיו; הוא זקוק ל"קולותיהם" כדי לבנות יחד בית מאושר ומוצלח, ולכן עליו להפגין כלפיהם תחושת בטחון; הוא תמיד יודע מה לעשות. הוא אף פעם אינו מיאוש או מודאג. "אל תדאגו", הוא אומר לילדיו בחיוך, "הכל נמצא תחת שליטה; הכל יהיה בסדר". הוא שמח תמיד. מה שהוא חושב בפנים, זה לא עניינם של ילדיו.

יסוד זה מתבטא בדקדוק בדברי חז"ל, שלימדו אותנו שעל האדם להיות "תוכו כברו", שפנימיותו תשווה לחיצוניותו (עי' ברכות כח, א, יומא עב, ב). נדייק נא - מדוע נוקטת הגמרא לשון זו, "תוכו כברו", ואינה אומרת להיפך, שעליו להיות "ברו כתוכו"? התשובה היא, **שחס ושלום** שברו יהיה כתוכו! אסור שחיצוניותו של האדם תשווה לפנימיותו! אנשים אומרים, "תהיה אמיתי", אולם אנחנו אומרים: "לא!" אם כן, יהיה כתוכך, ביתך עלול להפוך לבית איטלקי או אירי. שאיפתנו היא שהאדם יהיה תוכו כברו, שירגיש ויחשוב בפנים כפי שהוא משדר החוצה. החיצוניות תמיד צריכה להיות טובה, אלא שהפנים צריך לנסות ללכת בעקבות החוץ. אבל החוץ חייב להיות טוב תמיד!

שבו היה עליך להתייחס אל הסובבים אותך בצורה מלאכותית. והנה כעת אתה יכול להגיע הביתה, לחלוץ את נעליך, להירגע ולהתנהג באופן טבעי. אך זהו מבט מוטעה על הבית. אדרבה, המשימה האמיתית שלך היא בבית; הבית הוא המקום שבו עליך להיות במיטבך.

מספרים על הגאון רבי יוסף לייב מטעלז'צ'ל, שגם בימי תמוז החמים ביותר - באותם ימים לא היה מיזוג אוויר ואפילו לא מאווררים חשמליים - הוא מעולם לא הוריד את ה"קפטה" שלו בבית. כל הקיץ הוא לבש המעיל הארוך, כי בביתו הוא נהג כמו נסיך בארמון המלוכה. אמנם, כולם בבית ידעו שלעתים נאלץ הרב להשיל מעליו את מעילו, הרי הוא לא היה מלאך; הם ידעו שמדובר בילוד אשה שאינו יכול להסתובב במעילו עשרים וארבע שעות ביממה. אולם אף על פי כן, הוא לא רצה שיראו אותו כך. אפילו עבור אשתו וילדיו הוא תמיד היה הרב מטעלז'. הוא התנהג כמו נסיך בביתו משום שהוא הבין, והוא רצה שגם משפחתו תבין, שהבית היהודי הוא ארמון. זהו מקום בו מתרחש החלק החשוב ביותר בהיסטוריה - בניית ה"אומה שתדע השם ותעבדהו".

"ישראל" הוא שם שמציב את היהודי גבוה בהרבה מעל שאר בני האדם; וזה אומר שהבית שבו עם ישראל הולך ונבנה הוא מקום שצריכה להיות בו תמיד הילה של אצילות. צריכה לשרות בו תחושה שהבית הזה הוא מקום של אצולה, מקום המוקדש להשגת הדברים החשובים ביותר. וכאשר הבן-ישראל שואף לחיות באופן אצילי שכזה, כל התנהגותו בבית משתנה.

ידוע שחילוק גדול יש בין התנהגותו של מי שרואה עצמו כאציל לבין מי שמחשיב את עצמו לאחד מפשוטי העם, ל"כלומניק". דברים שפשוטי העם מרשים לעצמם לעשות, לא יעלו על קצה דעתו של בן האצולה. הוא אינו יכול להרשות לעצמו להיות עסוק בספרי קריאה ובמגזינים - גם מגזינים יהודיים - המלאים בריקנות. יש לו דברים חשובים יותר להשיג, ומשכך, גינוניו, גישתו ושיאיו שונות לחלוטין משל פשוטי העם. כל אישיותו של האדם משתנה כאשר הוא מבין שהוא נסיך.

המשפחה המלכותית

בית שבו מתגוררים רק נסיכים, הופך למקום מיוחד במינו. תארו לעצמכם שמספר נסיכים שחיו בארמון, נאלצו לעזוב אותו עקב מצוקה מסוימת, וכעת נסיכים אלו, בני המלוכה, חיים בתוך צריף. אמנם זה צריף, אך הוא אינו צריף של איכר רגיל, וגם אינו צריף של רועה צאן, כעת זהו צריף של נסיכים. הם נוהגים בגינונים של נסיכים, ומבלים את זמנם כפי שנסיכים עושים זאת. אפילו הדיבור שלהם הוא דיבור מלכותי.

ולכן, בבית יהודי ישנה חשיבות עליונה לחיות על פי ידיעה זו שאנחנו בני מלכים. לפני כל פעולה הנעשית

למקום של אושר אלא למקום של הישגים. ימי השבוע ה"שגרתיים" הופכים לימים של הישגים; השבת הופכת ליום שבו משיגים גדלות; ימי החג הופכים לימים של עבודת ה'. כמה חשוב להורים לחנך את ילדיהם לשמוח בשמחת החג! יש הורים שסבורים ששמחת חג פירושה לצאת עם הילדים בימי חול המועד לטיול בפארק או בגן החיות. אין בכך כל רע, זה בסדר גמור, זוהי שמחה, אבל לא שמחת החג.

להרגיל את הילדים, גם את הקטנים ביותר, שהיום הוא יום טוב, היום הוא חול המועד, הוא דבר כל כך חשוב עבור בניית הבית. שבו עם הילדים וערכו מסיבה קטנה, אפילו מסיבה בת חמש דקות, לכבוד יום טוב. ביום רביעי אחר הצהרים, ביום חמישי, ביום ששי אחר הצהרים. מסיבה קצרה בת חמש דקות חשובה יותר מטיול בן שעתיים בגן החיות העירוני. לגוי גם כן יש גן חיות, אבל אנחנו רוצים שיהיה לנו בית אצילי של נסיכים ונסיכות. שבו עם הילדים ודברו אתם כמה דקות על החג; תאמרו להם: "בואו נשיר יחד 'אתה בחרתנו' או ניגון אחר". ואז תעירו את תשומת לבם: "ילדים, נכון שאנחנו נהנים?" וכולם עונים יחד: "כן". ועכשיו בואו נסע לגן החיות!" אבל זה מצוין - השגת את מבוקשך! הדקות הספורות הללו הניחו את הבסיס.

"חַכְמוֹת נָשִׁים בְּנֵתָה בֵּיתָה"

כאשר אנו עוסקים בבניית הבית היהודי, בית שיש בו מציאת חן בעיני ה', אנו נזכרים בפסוק במשלי (יד, א): "חַכְמוֹת נָשִׁים בְּנֵתָה בֵּיתָה". גם דוד המלך ע"ה אמר: "אֲנִי עֲבָדְךָ בְּןֵי אֶמְתֶּךָ" (תהילים קטז, טז). הוא לא הזכיר את אביו, על אף שהיה אדם גדול מאוד, אלא את אמו, ואמר, "אני עבדך משום שאמי היתה אמתך". השומעים אתם?!

זוהי הסיבה שרבי יוסי קרא לאשתו "בית" (שבת קיח, ב), משום שהאשה היא זו שבאמת יוצרת את הבית. במדה רבה, הצלחתו של הבית תלוי באווירה שיוצרת האשה בביתה. לולא האשה, הבית הוא לא יותר מאשר קליפה חלולה, והיא זו שמפיחה אל תוך הבית את רוח ההצלחה של בניית עם ישראל.

בית של תפילה

בית יהודי הוא מקום של תפילה, ועל האם מוטל להציג את עצמה כסמל התפילה, דוגמא חיה עבור עם ישראל מהי תפילה. אכן, היא אינה יכולה לעמוד ולהתפלל במשך זמן רב; היא עסוקה בדברים רבים בבית. אבל האמא חייבת להיות אמא של תפילה. אמותינו תמיד עשו עסק גדול מהתפילה; אם יהודיה צריכה להתפלל אפילו יותר

לוקחים מוסר מהנשיא

אתה המנהיג, ולמנהיגים אסור להיות עצובים. מנהיג שמשדר עצבות, שמראה חוסר בטחון, הוא כישלון. אפילו הנשיא רייגן להבדיל, חרף כל הבזיונות וההעלבות שהוא קיבל, הוא לא איבד את העשתונות. אפילו כשהוא נורה בניסיון ההתנקשות, בעודו נישא על גבי אלונקה לבית החולים, המשיך הנשיא להתלוצץ כדי להפגין עליזות. זאת משום שהוא ידע כיצד להציג; הנשיא רייגן היה נשיא טוב משום שהוא היה שחקן טוב.

מנהיג טוב, אמא ואבא טובים, לעולם לא ישדרו תחושה של יאוש - הם תמיד נראים מעודדים. אין כוונתי שצריך להסתובב עם חיוך גדול על הפנים, זה כלום; אולם חזות בסיסית של בטחון ועידוד, היא משהו חיוני בבית של אצולה. לא משתלם למנהיג להיראות מיואש; אנשים אינם מעוניינים במנהיג מיואש. נסיך הוא אדם בעל בטחון, וגם כשהוא אינו מרגיש בטוח בעצמו, הוא מפגין כלפי חוץ תחושה של בטחון - בהתנהגותו, בהבעת פניו ובצורת דיבורו, כי ארמונו הוא מקום חשוב כל כך, והוא אינו יכול להרשות לעצמו לנחול כישלון.

מלכה ושמה "אמא"

הופעתה של האמא בפני ילדיה צריכה תמיד להיות כמו של מלכה. אמנם זה לא קל, בפרט לאור העובדה שהילדים נמצאים בבית כל היום. אכן, לא קל להיות שחקן; עליך ללכת להופעה אחת ואחר כך להופעה נוספת ואחר כך לעוד אחת. השחקנית היתה מעדיפה ללכת הביתה, לחלוץ את נעליה, ולהירגע על הספה. אבל עבור תהילה וכבוד, השחקנים מוותרים על זה, וכך גם עבור כסף. אז היא מופיעה מעל במה נוספת, כמו מלכה נוצצת. וכך צריכה האם היהודיה לראות את עצמה בביתה - כמו שחקנית העומדת על גבי במה הגדולה, מציגה בהופעה החשובה ביותר בחייה.

כאשר איש ואשה בונים את ביתם יחד, זו צריכה להיות שאיפה מרכזית ביותר שלהם: לבנות בית של אצילות. לא רק שעל הבעל להחשיב את אשתו כמלכה ועל האשה להחשיבו כמלך, אלא עליהם להחשיב את עצמם כמלך ומלכה, וילדיהם הם נסיכים ונסיכות. בבית אצילי שכזה שולטים העליזות והבטחון. כאן מודעים לחשיבותה של משימתם הגדולה: לבנות את כלל ישראל.

מסיבת חג בת חמש דקות

אווירה זו של שמחה היא הבסיס לכל ההישגים בעבודת ה' בבית היהודי, ועל ידה הופך הבית לא רק

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

במו ידיה. לא משנה ממה היא סובלת כעת, האשה חייבת לשמור את זה לעצמה. יש אנשים, בדרך כלל נשים, אבל גם אנשים, שחושבים שאם הם ידברו כל הזמן על הדברים שמפריעים להם, הדבר יקל עליהם. יתכן שזה נכון, אבל דבר אחד בטוח, שזה לא מקל על הבית. האווירה של אצילות, האווירה של עידוד ובטחון מלכותי, מתערערת על ידי עצב ותלונות בבית; הבעל מנסה להתנער מאשתו המתלוננת, וכן להיפך כשהוא מתלונן, והאווירה המיוחדת, התחושה שזהו מקום המיועד להשגת השלמות - אובדת.

בבית יהודי אין כניסה לפסימיות ותלונות! להתלונן היא אחת הצורות להרוס בית. גם אם אין מריבות בין הבעל ואשתו, וגם אם הילדים מתנהגים בדרך ארץ ובנאמנות, אם יש "מתלונן" בבית - אם האמא או האבא מתלוננים לעתים קרובות - המורל בבית נשבר. בית שמתלוננים בו אינו יכול להיות בית מוצלח, אפילו לא כבית לא-יהודי.

אף אחד לא אוהב אנשים שמתלוננים! למרות שאתה מרגיש צורך בסימפטיה, ואתה חושב שמגיע לך שיקשבו לאנחותיך וגניחותיך - וכנראה שאכן כך מגיע לך - דע לך שאינך מוסיף בכך הצלחה לביתך.

יום גשום ונאה

נניח שאתם מתעוררים בוקר אחד ליום גשום וסוער, אז מה עושה האם האיוולת? היא מתלוננת, "אוי, יורד גשם בחוץ. נורא ואיום; תכננתי לצאת היום לפארק, ועכשיו הגיע הגשם והרס לנו את כל התכניות". יושבת שם חנה'לה הקטנה ושומעת את הדיבורים הללו, ומעתה ואילך, בכל פעם שתראה גשם, היא תזכור - אפילו בלי לחשוב, היא תשכח מאיפה זה הגיע, אבל האינסטינקט שלה מחזיר אותה אחורה אל התבנית ההיא שעוצבה לראשונה בתוך נשמתה הצעירה, והיא יודעת שגשם הוא אכזבה, גשם הורס הכל. האמא עומדת ליד החלון יחד עם ילדיה, מביטה החוצה אל הגשם, וכולם מחכים שיפסיק הגשם; הם כבר רוצים לצאת ולשחק בחוץ. חישבו על כך: יהיו להם בחייהם כל כך הרבה ימים גשומים; האין זה חבל לעצב כך את דעתו של הילד בצורה כל כך לא נכונה?

בכוחה של האם להנחיל לילדיה את דרך החשיבה הנכונה; היא אומרת, "תראי חנה'לה, יורד גשם בחוץ. נכון שזה נחמד?" לחנה'לה אין דעת; היא עדיין לא פיתחה גישה לגשם. אז חנה'לה מהנהנת ואומרת, "נכון, זה נחמד". בשלב זה, אמה היא עדיין המעיין של כל החכמה עבורה, ולכן היא מסכימה אתה שגשם הוא דבר נחמד. ועכשיו, עד סוף חייה הגשם יהיה משהו נחמד עבורה!

בידיה של אם זו נמצאת הזדמנות נפלאה ביותר. "ילדים, תראו את הגשם היפהפה שיוור בחוץ. נכון שזה יפה? נכון שהגשם הוא נחמד? עכשיו ממש ה' שולח לנו את כל האוכל שאנו אוכלים. כרגע יורדים מהשמים

מהאב. לאיש יש חובות ומטלות שעליו לבצע במשך היום, ולכן, ישנם המתייחסים אל התפילה כאל עוד אחת ממטלות אלו, והם דוהרים בתפילה, מסיימים אותה בהצלחה, וממשיכים הלאה אל המשימה הבאה ברשימה. זה משהו שצריך לעשות, אז הם עושים את זה. אבל האם היהודיה אינה נוהגת כך. האשה בביתה צריכה לפנות אל ה' במשך היום כולו. הנשים היהודיות של פעם היו מחזיקות ספר תפילות, שבו נדפסו תפילות לכל אירוע - היא היתה מתפללת לסיוע במטלות הבית, שארוחת הערב שהכינה תהיה ערבה לחיך. היא התפללה עבור ילד שאינו חש בטוב, או על אחר שאינו בדיוק הולך בדרך הישר. גם כיום האמא מתפללת בכל זמן ועת - שמכונת הכביסה לא תעשה בעיות, שבעלה יוכל להתפרנס, שימצא חן בעיני הבוס ויקבל העלאה במשכורת.

מלבד העובדה שהדבר הראשון אותו שומעים הילדים כשהם מתעוררים בבוקר הוא, "עכשיו אבא מתפלל בבית הכנסת; כעת אבא לומד". הילדים תמיד שואלים, "אבא כבר חזר מבית הכנסת?" והאמא עונה להם, "אבא נמצא בבית הכנסת ומדבר עם ה'; עוד מעט הוא יחזור הביתה". כך מתחיל יום בבית יהודי, אולם מלבד זאת, מבלה האם היהודיה את היום כולו כשהיא שקועה בדיבור עם ה' על כל נושא וענין. בימים עברו, האמא היתה למעשה סמל של תפילה אפילו יותר מבעלה; בימינו זה משהו שנשכח, אולם זהו אחד ההישגים הגדולים ביותר בבית יהודי. אמא יהודיה צריכה להיות עסוקה תמיד בתפילה, וילדים שגדלים כך יודעים שביתם הוא בית שבו שוכן השי"ת. הבית היהודי האצילי הפך לבית המקדש.

משגיח צמוד

הבית היהודי צריך להיות מקום של אמירת ברכות, ויש לברך את כל הברכות בקול רם. עד לא מזמן, היה זה דבר שבשגרה שכאשר המשפחה עמדה לאכול, כולם נטלו את ידיהם, והאם עמדה על גבם כמו משגיח בישיבה והשגיחה על כל אחד מילדיה בעודו מברך, מילה במילה, "על נטילת ידים", והאמא היתה עונה "אמן". היא הביטה בעין פקוחה לראות שאף אחד אינו מעגל פינות. ואז הם ניגשו לשלחן וכל אחד בירך "המוציא", והברכות הדהדו מכל עבר; כל ילד בתורו הודה לה' יתברך על פרוסת הלחם הקטנה שהונחה לפניו. כך הם ישבו סביב השלחן כמו כהנים מסביב למזבח.

ילדים חיים בבית שכזה, גדלים מתוך הבנה שהם חיים במשהו שהוא גדול בהרבה מסתם ארבעה קירות וגג - הם חיים בתוך ארמון של אצילות, ולומדים לפעול על פי עקרונות אלו.

"ואולת בִּידֵיהֶ תְּהַרְסֶנּוּ"

וכעת אנו פונים אל סופו של הפסוק הנ"ל במשלי, "ואולת בִּידֵיהֶ תְּהַרְסֶנּוּ" - אשה איוולת מפילה את הבית

האוצר האמיתי היא המודעות להזדמנות הגדולה הקיימת בתוך ביתו של אדם. שבירת קירות ביתו של אדם היא טרגדיה בקנה מדה גדול, אבל הטרגדיה הגדולה יותר היא התמוטטותו של בית של תורה, שהתרחשה זמן רב קודם הופעתו של נגע הצרעת. ההזדמנויות "להמציא אומה שתדע השם ותעבדהו" שהוחמצו בבית זה, הן אלו שבאמת נתצו את קירות הבית.

ובעוד המשפחה עומדת וצופה בהריסה הפיזית של ביתם, הלקח שהם לומדים הוא האוצר הגדול מכולם. כעת הם מביטים אחורה על האוצר הגדול שהעניקו להם קירות הבית, אושר שהם לא השכילו להעריך בזמן שהוא עוד היה בידם. ותהיו בטוחים שלא רק משפחה זו למדה את הלקח החשוב הזה. בעוד הבית הולך ונהרס, ובזמן שהמשפחה עומדת בחוץ ומתבוננת, ולאט לאט מתחילה לשאת אל מחוץ לעיר את כל האבנים והעצים שפעם היוו את ביתם, כל השכנים הביטו בנעשה בעצב ובחמלה, ומי שהיה חכם, גם הפנים את הלקח המכוון.

אין ספק ששיעור זה לא נועד רק עבורם אלא גם עבורנו. גם עלינו, בזמננו, מוטל ללמוד את הלקחים הנצחיים של נגעי הבתים. לכל הפחות נזכיר לעצמנו מדי יום ביומו, כמה עלינו להודות להשי"ת על קירות ביתנו, וכן להודות לו על המציאות הנעלית ששמה בית, המקום שבו נבנה עם ישראל. השימוש בביתנו עבור עבודת ה' באינספור דרכים הוא אכן הביטוי של הכרת הטוב לה מצפה השי"ת יותר מכל; בית שבו ההורים וילדיהם מבינים את תכליתו, הופך למקום שבו הילד לומד אופטימיות, בטחון ואושר. בית זה יגדל ילדים שהם עובדי ה' אמיתיים, אשר ימשיכו להסתכל על העולם במבט זה, ויאריכו ימים מתוך בריאות ואושר.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

מכניסים אצילות אל תוך ביתנו

כולנו שואפים לכך שביתנו יהווה בית של אצילות, בית שגדלים בו ילדים המכירים בכך שהם בנים של ה'. השבוע נשתדל בלי נדר להקדיש דקה אחת ביום כדי להתבונן בכך, ולהעריך את הזכות המיוחדת שנפלה בחלקינו להנהיג בית כזה. כמו כן נקדיש עוד דקה לחשוב על דרכים כיצד לרומם את ביתנו ואת ילדינו, וכיצד לשפר את תפקודו כמנהיגים של בית זה.

תפוחים, ענבים ורוג'ל! הגשם מוריד אלינו את כל הדברים הטובים. בואו נאמר ביחד: 'תודה לך ה' על הגשם!'. יתכן והילדים יסתכלו על אמם במבט אטום; גשם? דבר נפלא? אבל המסר הזה חודר פנימה, שהגשם הוא נפלא; שה' הוא נפלא!

התפקיד שאינו מסתיים

אשר על כן, לא משנה מה יהיו הנסיבות, אם כל אב ואם, כל איש ואשה, יחליטו החלטה נחרצת, להראות אחד לשני וכן לילדים פנים של עידוד ובטחון, אז ראשית כל הם משפיעים אחד על השני - הם יוצרים אצל השני גישה דומה, ושנית, הם עצמם משתנים.

הדברים הללו הינם בעלי חשיבות עליונה. בבית יהודי חייבת לשלוט אווירה של בטחון ושמחה. חשוב מאוד לזכור תמיד שמוטל עליך תפקיד של שחקן; אינך יכול לנהוג באופן טבעי - להיות טבעי אינה חכמה, ובשביל לבנות בית דרושה חכמה. קל מאוד להיות עצוב ומדוכא. קל מאוד לשחרר את הרגשות שלך ולהרוס האווירה. קל מאוד להיות כישלון.

אל תחשבו שזה לא משפיע! כאשר אתם מדברים על הקב"ה בביתכם, כאשר אתם מדברים תמיד על ערכים של תורה, אתם שותלים ערכים ושאיפות אלו בתוך שכלם של ילדיכם. לאט לאט, אתם מביאים לשינוי אצל ילדיכם. אתם שותלים זרעים בתוך נפשם, וככל שהם מתבגרים, הם ישקו בחכמתם שלהם את הזרעים הללו. וכאשר הם יגדלו, והם מטפחים בנפשם גן יפהפה, גן של השקפות התורה הרווי במחשבות על השי"ת, דעו לכם שזהו הגן שאתם שתלתם שנים רבות קודם לכן על ידי הדיבורים שדיברתם בבית.

אכן, כדי להצליח, דרוש תכנון. אך אל נא תחשבו שלא תתוגמלו על כך. האושר והסיפוק שיש לאדם מיום מוצלח בביתו, הוא השכר הגדול ביותר. זהו שכר בעולם הזה, ושכר לנצח נצחים בעולם הבא.

אוצר של הזדמנויות

מכל האמור לעיל נוכל להבין, כי הפורענות שבה לקה הבית שנמצא בו הנגע, הפך למעשה למתנה הגדולה של דעת, מתנה של הבנה איזה אוצר הוא הבית היהודי עבור המשפחה. "וַנִּתֵּן אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבֹנָיו וְאֶת עֲצָיו וְאֶת כָּל עֵצֵי הַבַּיִת וְהוֹצִיא אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל מְקוֹם טָמֵא" (יד, מה). למרות שהמשפחה עשויה לגלות אוצר שהיה חבוי בין אבני הקיר, אוצר זה הוא רק סמל לאוצר האמיתי שמצופה מהם לגלות בעודם מביטים בהריסתם של קירות ביתם.

שאלה:**על מה נוכל לחשוב בזמן שאנחנו עסוקים בהכנות לפסח?****תשובה:**

דבר אחד שתוכלו להשקיע בו הוא להעריך את העובדה שעם ישראל הם צמאים לעבודת יוצרם - הם צמאים למצוות. יהודים פשוטים מקפידים על דיני התורה בכל לבם. גברים ונשים, בנים ובנות, מתכוונים לפסח, וזו עבודה לא קלה אבל הם עושים אותה בכל זאת.

ישנם אנשים המנסים להתחמק מעבודת ההכנות לפסח, ונוסעים לבית מלון לכל החג. אבל מי שצמא למצוות אינו מתחמק מהעבודה. הם רוצים לעבוד כי זוהי מצוה. זה קשה, אבל הם שמחים לעשות את זה, והם אינם מתכוונים להתחמק מאחריותם. כולם מעבירים דברים מפה לשם; מכניסים את כלי הפסח, מוציאים את החמץ - כל מיני הכנות.

איני מדבר כעת על החלפת ווילונות. אין צורך להחליף את הווילונות. אתה רוצה לעשות ניקיון בית אביבי, אתה רוצה להחליף את הווילונות - אין צורך בכך. אבל להתכונן לפסח - זו מצוה גדולה ביותר! והרבה מאד יהודים פשוטים מאד עמלים בהכנות לחג! עליך להעריך אותם. הם צמאים לעבודת יוצרם. אנחנו רגילים לראות את זה ולכן איננו מעריכים זאת, אבל עכשיו זה זמן טוב לחשוב על כך.

עלינו להרגיל את עצמנו לראות את גדולתו של עם ישראל, כמה אנשים מוכנים לעשות כדי לקיים את מצוותיו של השי"ת. זוהי שלמות חשובה ביותר ויש ללמוד להעריך את זה. לא משנה כמה אתה גדול בעבודת ה', כמה גדול אתה בידיעת התורה, אתה חייב להוסיף לאישיותך את המחשבות הללו, ולרכוש את ההערכה הזו לעם ישראל.